

A politikai földrajz történetileg változó államhatár-elmélete¹

Dr. Suba János, a Hadtörténeti Térképtár kutatója

Az államhatárok a történelem folyamán mindig és mindenütt a világon az elkülönülés, az elhatárolódás, a bezárkózás, esetleg a szembenállás és az államközi közeledés, a szoros kooperációkon alapuló együttműködés lehetőségeit hordozták magukban. Ez alól nem kivétel Magyarország sem.

A politikai-földrajzi megközelítések elsősorban az adott nemzeti érdekek, értékek leképződései, és mindig az egyes államok hatalmi törekvéseit és érdekeit hordozzák magukon.

Az államhatárok politikai-földrajzi elmélete mindig az államelméletek függvényében alakultak, és fejlődtek, szorosan összekapcsolódva a nemzetközi jog felfogásával.

Az államok kialakulását magyarázó különböző államelméletek – például a teokratikus, patriarális, patrimonális, szerződési, organikus, hódítási, osztályuralmi elméletek – mindegyike valamilyen módon értelmezi az államterület és az államhatár fogalmát, de ezekben az elméletekben a megközelítéseken belül más-más jelentőséggel bírnak az államhatárok.

Elmondható, hogy a politikai földrajzon belül az államhatár-elmélet fejlődése szakaszos volt. Ennek elsősorban a koalíciós háborúkat lezáró, nagy határváltozásokat rögzítő békeszerződések életbelépése, illetve az állam, államok szervezetének struktúráváltásai voltak az okai. Ezek a tényezők segítették a politikai földrajz mint tudomány fejlődését, a kialakult politikai, földrajzi helyzet tudományos elemzését, magyarázatát. Hiszen a földrajztudomány, ezen belül a politikai földrajz elméletileg alátámasztotta, azaz kiszolgálta a már megfogalmazott államideát. Ezek az elméletek sok esetben meg is előzték az egyes államok hatalmi törekvéseinek politikai megfogalmazását. Ebből adódóan az államhatár-elméletek

a vélt vagy valós nemzeti érdekeknek, törekvéseknek megfelelően nemzeti specifikumokkal is rendelkeznek.

A kutatásokban, a határelméleteknek megfelelően, politikailag motiváltan, sokszor ideológiai alapon, az államhatárok problémájának mindig más-más eleme került előtérbe. Kezdetben a határmorfológiai vagy ezzel párhuzamosan – történeti, jogi alapon – a határtörténeti kutatások és ezekkel összefüggésben a határdinamika álltak a kutatások középpontjában. A funkcionális kutatások után került sor a határok funkcionális és tipológiai elemzésére, illetve ezeknek az eredményeknek az elméleti szintű összefoglalására, az elméletek kiegészítésére.

Napjainkban a politikai földrajz legfontosabb kutatási témájának – különös tekintettel az európai integrációs folyamatokra – az államhatár-menti együttműködés tekinthető.

Az államhatárok spiritualizálása.

Az államhatárral kapcsolatos földrajzi kutatásokat kronológiailag vizsgálva megállapítható, hogy kezdetben a történeti, majd a természeti földrajzi elemek kaptak kiemelt hangsúlyt. A természetes határok elmélete, vagyis az államhatárok földrajzi alapjainak megfogalmazása, majd az erre ráépülő nemzetállam ideája az etnikai határelméleteket erősítette fel. Másik oldalon, az állam gazdasági szerepének túlértékelése a gazdasági államhatárok elméletének kialakulásához vezetett.

Mielőtt rátérnénk a magyar politikai földrajz államhatár-elméleteire, ki kell tekintenünk a nemzetközi síkra is, hiszen a különböző államok elméleti megközelítései valamilyen szinten determináltak (megerősítették, vagy elvetették) a magyar politikai-földrajzi gondolkodás egyes elemeit.

A francia politikai elméletek középpontjában a természetes határokkal körülvevett, centralizált nemzetállam állt. A megfogalmazott államideának megfelelően a politikai gondolkodásban és a politikai földrajzban a természetes határok fogalma állt a kutatás középpontjában. A francia politikai gondolkodás és határelméletének kialakulásával, valamint fejlődésével foglalkozó tanulmányok el-

¹ A cikk a szerző diplomamunkájából készült rövid történeti áttekintés. A dolgozat teljes, hivatkozásokkal kiegészített szövege érdeklődők számára hozzáférhető a Hadtörténeti Térképtárban.

sősorban a természetes határokat emelték ki. Ezen belül is kiemelkedő szerepet játszott a folyóhatárok pozitív értékelése és ebből eredően ennek a tényezőnek fokozott kiemelése, túlértékelése. A francia politikai földrajz teoretikusai úgy vélték, hogy Franciaország a történeti fejlődés során szervesen és természetes módon „belenőtt” a számára kiszabott „természetes földrajzi térbe”, a Rajna elérésével az ország ideális határokhoz jutott. Ennek megfelelően a francia politikai gondolkodás és politikai földrajz természetes határok elmélete, azon belül pedig a folyóhatárok kitüntetett szerepe az állami politika szerves részévé vált hosszú időre. Ezért ezt az elméletet az állandóan változó történelmi körülményeknek – a történeti feltételeknek és igényeknek – megfelelően folyamatosan átértelmezték, és újraértelmezték.

Ennek az elméletnek a történelmi folyamatokban való lecsapódása, vagyis az államideák és hatalmi törekvések ütközése tekintetében a Rajna mint államhatár elérésében, kialakulásában klaszrikusnak mondható. Hiszen évszázadok alatt történetileg változó hatalmi állású két ország, Franciaország és Németország (amely földrajzilag nagyjából azonos nagyságú és erősségű) államideája és hatalmi törekvése ütközött össze a Rajna mentén. Ebből eredően többször megváltozott Elzász és Lotharingia állami hovatartozása, státusza. Így a két ország közötti határ minősítését földrajzilag többször át kellett értékelni.

Az angol politikai földrajzi határelméletet – a gyarmatbirodalom érdekeit és érdekszféráit figyelembe véve – Lord Curzon, Fawcett és Holdich munkássága alapozta meg. Jellegzetessége, hogy az angol politikai földrajz, az államhatárok kialakulásában és a fennálló határokat tekintve, egyetlen tényezőt sem emel ki. Ennek magyarázata az egész világra kiterjedő érdekelttség. Így az angol határszemlélet meghatározója a sokszínű – sokszor egymásnak ellentmondó – szemlélet, mert az angol politika – területileg változó és erőteljesen különböző tartalmú – „határerdekelttségei és határvitái” miatt a teoretikusok nem emelhetek ki egyetlen tényezőt sem a határok kialakulási folyamatában és a fennálló határokat elemezve.

Az angol politikai földrajz érdeme, hogy feltárta az államhatárok kialakulásának és fejlődési folyamatainak területileg differenciált sokszínűségét. Nagy-Britannia szigethelyzetéből adódóan kiemelkedően pozitívan értékelték a tengeri határokat, a tengeri határok elválasztó, világosan elkülönítő szerepét.

Az angol politikai földrajz differenciált, sokszí-

nű megközelítése azt sugallja, hogy nincs tökéletes államhatár. Ez azt jelenti, hogy a politikai földrajz feladata a Brit-birodalom térben változó határszemléletének és határerdekelttségének pozitív támogatása.

A angol nyelvű modern politikai földrajz nagy összefoglaló és összegző határelméleti művei Prescott nevéhez kapcsolódnak. Prescott műveiben elemezte az angol és az angol nyelvű politikai földrajz határelméletei megközelítésének kialakulását, fejlődését. Széleskörűen értelmezte a használatos fogalmakat, és elemezte e fogalmak területileg differenciált lefedését. Képleteket állított fel az államhatárok egyetemes objektív értékelésére, vagyis kísérletet tett a verbális határerértékelések kiküszöbölésére.

Az Amerikai Egyesült Államok földrajztudományában az államhatárok kutatása az I. világháború után vált fontossá. Ezeket a kutatásokat egyrészt az USA államhatárai fejlődésének történeti és elméleti általánosítása, másrészt nagyfokú pragmatizmus jellemzi. Ez azt jelenti, hogy az Egyesült Államok történetéből kiindulva nagy szerepet tulajdonítanak a geometriai és asztronómiai határoknak. Ezzel az amerikai politikai földrajz új elemeket hozott az államhatárok szerepének, jellegének, funkcióinak és formáinak földrajzi kutatásába.

A II. világháború után és a hidegháború éveiben született alapvető tanulmányok elemezték az államhatárokat, tipizálták a határszakaszokat történeti, gazdasági, társadalmi, politikai és technikai-morfológiai szempontból. Ezek a tanulmányok képezik az alapját az USA Külügyminisztériuma által kiadott, a világ összes államhatárát részletekbe menően leíró dokumentációs és politikai kiadványoknak.

Európában kiemelkedő szerepet játszott a német politikai földrajz határelmélete, amelyet Ratzel alapozott meg. Ratzel az államhatárokat mint az állam külső szerveit határozta meg. Az organikus határelméletből kiindulva, Ratzel szerint, az állam növekedésével, fejlődésével szükségszerűen bővülnek, tágulnak határai is.

Az államhatárokat – ezen belül a politikai határok természetét és fejlődését vizsgálva – kiemelten megkülönböztette a határvonalat és a határvonalat. Ratzel a határvonalat térképi, technikai elhatárolásnak tekintette, a határvonalat egyértelműen katonai (stratégiai) védelmi funkcióval ruházta fel. Szerinte legfontosabb a határvonal védhető jellege és nem a határvonal természetes vagy mesterséges volta.

Ratzel a természetes határokat elsősorban természeti akadályként fogalmazta meg. A legjobb természetes határoknak a széles, zonális elhatárolást tartotta (sivatagok, magas hegységek, lakatlan, széles erdőterületek). A francia teoretikusokkal ellentétben a folyókat nem tartotta jó határnak. *Ratzel* szerint – és ebben sokan igazat adnak neki – a folyó inkább összeköt, semmint elhatárol. A határokat az államszervezet szempontjából vizsgálva, lényeges különbséget tett a külső államhatár és a belső közigazgatási határok között.

Az organikus államelmélet egyik másik változatát a „sejtállam“ elmélete képezi, amelynek egyik legnagyobb befolyású német képviselője *Maull* volt. *Maull* szerint az államhatár ugyanazt a funkciót tölti be az állam életében, mint a sejtek életében a sejtthártya. Részben összetartja az államterületet, másrészt pedig biztosítja a szükséges kapcsolatokat, az átjárhatóságot.

A német politikai földrajz egy másik (szélsőségek felé hajló) irányát *Haushofer* képviselte. A gazdasági hatalom (a gazdasági élettér) prioritásának hirdetése mellett az etnikai elv (a német népi élettér) is fontos szerepet töltött be. *Haushofer* a német hatalmi (revíziós) törekvések alátámasztása érdekében elemezte a konkrét határproblémákat, és vonta le belőle elméleti téziseit. *Haushofer* szerint a német államhatárokat nem lehet természeti alapon megvonni. A német államhatároknak magukba kell zárnuk a német etnikum települési terét és a német nép jólétéhez szükséges gazdasági nagyteret, életteret.

A Szovjetunióban politikai okok miatt hosszú ideig tabu volt nyilvánosan a politikai földrajz művelése és ezen belül különösen az államhatárok földrajzi problematikájának kutatása. Ennek ellenére – nem politikai földrajz címszó alatt – mindenkor jelentős elméleti kutatások folytak. A szovjet politikai földrajz határfelfogásának az volt a feladata, hogy Szovjetunió kivívott pozícióinak védelmét elméletileg biztosítsa, és a szovjet államhatárok megkérdőjelezhetetlenségének elvét alátámassza. Ez azt jelentette, hogy a szovjet politikai földrajz ideológiai és politikai értékek alapján mérlegelt, utasította el, vagy használta fel a nyugati megközelítéseket.

1980-as évektől – a peresztrojka és a glasznoszty hatására – a nyilvánosság szintjén is megjelent a politikai földrajz problematikája. Így az a szovjet földrajztudomány egyik legdinamikusabban fejlődő tudományává vált. A Szovjetunió felbomlása után a határok problematikája újra előtérbe került. A vitákban a történeti, etnikai, gazdasági

és katonai-biztonsági határszempontok fogalmazódtak meg. A viták alapján az valószínűsíthető, hogy az államhatárok alapvetően a belső, hatalmi, politikai struktúrák, valamint a szomszédos és nem szomszédos országok, illetve hatalmak érdekeinek erőkiegyenlítődései vonalai. Így a földrajzi elem csak sokadlagos szempont.

A Magyarországgal szomszédos államok (az utódállamok) államideájuknak és politikai teóriájuknak megfelelő, azt alátámasztó politikai földrajz határelméleteiben az etnikai határoknak volt determináló szerepük. Így, az etnikai elvből kiindulva, az etnikai határok államhatárokká való átalakításának igénye volt a legfontosabb szempont. Ezt egészítették ki a megélt és hirdetett történeti joggal. A románok már az 1840-es évektől megfogalmazott dákoromán elméletük alapján Dákromániájuk határaként a Tiszát „igényelték”. A szerbek ugyanekkor már kísérletet tettek a Délvidék elszakítására. A csehek az 1860-as évektől kezdve terjesztették a cseh-szlovák etnikai egység igényét, majd fogalmazták meg politikai célként, önálló államalakulatként. A román, szerb, és cseh politikai gondolkodás ebből kiindulva elutasította a természeti határok elvét. Ezzel ellentétben ez a magyar földrajz egyik legfontosabb elvévé vált a két világháború közötti időszakban.

A magyar politikai földrajz államhatár-elmélete

A magyar politikai földrajz határelméletét és határszemléletét elsősorban a nemzeti érdekek, törekvések és történelmi sorsfordulók határozták meg. Így fejlődése szakaszos.

Az államhatár kezdetben mint természeti földrajzi meghatározottságú objektum jelent meg. *Hunfalvy János* – az ország első modern természetföldrajzi leírásában – 1863-ban írta: „A Magyar Birodalom általában véve természeti viszonyaiban világosan kifejezett jellemmel bíró, földirati egység; határai tehát, kevés kivétellel természetesek, azaz hegygerinczek és folyók által jelöltek.” A Magyar Birodalom határainak hosszát – a félreeső Dalmátország nélkül – 500 mérföldre becsülte, s úgy minősítette, hogy 11,5 négyzetmérföldnyi területre 1 mérföldnyi „határszél esik”. Ez később a magyar politikai és földrajzi gondolkodásban is megjelent: a „jó államhatár” egyet jelentett a „természetes határral”, azon belül kitüntetetten a hegygerinci vízvázalstóval.

Hanusz István munkáságában – a millennium időszakában és utána – elsősorban a történeti jogi és közjogi érvekkel egészül ki az államhatárok

vizsgálata. Munkásságában történeti jog és jogi kapcsolatok már területszerző, határkiigazító okként, ürügyként jelennek meg. A szent korona-tan alapján minden „magyar jogú ország“-ot vagy „magyar királyi jogon bírt ország“-ot a szent korona alatt kell ismét egyesíteni. A magyar közjog államfelfogását a szent korona-tan képviselte. Amely szerint a szent korona a magyar államterületet jelenti, a magyar államot jelképező szent korona területét, e terület egységét és oszthatatlanságát, a szent korona integritását. A történelem folyamán az ország egyes részei idegen uralom alá kerültek, kerülhettek, de a szent korona a területi igényeiről sohasem mondott le, területi követeléseit és történeti jogait mindig fenntartotta.

Kürti Paula bölcsészdoktori értekezése 1908-ban a magyar politikai földrajz első összefoglaló határelméleti és határszemléleti műve. *Kürti* elsősorban a német nyelvű szakirodalom, azon belül pedig *Ratzel* alapján tárgyalta az államhatárok általános problematikáját, és a határok elválasztó szerepét emelte ki: „Határok fogalma alatt geographiai értelemben bizonyos elválasztó objektumokat, korlátokat értünk. A határok rendeltetése a közbeeső területek élőlényeit egymástól elkülöníteni, s minél jobban sikerül ezen elválasztás, annál kiválóbbak a határok“. A természetes határokat típusra (vízi, szárazföldi) osztotta. A vízi határok között folyóvízi, tengeri, tavi, mocsári; a szárazföldiek között hegyvidéki, sivatagi és síksági határokat különített el. Magyarország határait *Kürti* elsőrendű természeti határként fogalmazta meg összességében, bár a határvonal részletes és aprólékos leírásakor arra is rámutatott, hogy sok érintkezési pont alakult ki a hegyvidéki szorosokon és hágókon keresztül.

Milleker Rezső 1917-ben kiadott „A politikai földrajz alapvonalai“ című művében az államhatárt az elkülönítés oldaláról elemezte. *Milleker* szerint a különálló államokat valójában a határuk definiálja, azaz az államokat valójában a határaik alapján rögzítjük magunkban és a térképeken. *Milleker* eredeti megállapítása szerint az a probléma, hogy összekapcsolták a természetes határ és a tökéletes határ fogalmát. Valójában nem minden természetes határ jó államhatár, és a jó államhatár nem feltétlenül természetes.

Czirbusz Géza 1919-es Geopolitikájában az állam külső egységét elsősorban a jó körülhatárolás biztosíthatja. Felfogása szerint az államhatárok az államok hatalmának elválasztói, amelyek alapvetően az államok, népek erejének függvényében alakulnak ki, és változnak.

A magyar politikai földrajz fejlődésében – az eddig elért eredmények összegzésére és szintetizálására – kiemelkedő szerepet játszott a trianoni békeszerződés előkészítésével kapcsolatos kutató és szervezőmunka, később pedig a szerződés földrajzi kritikája. A Magyar Földrajzi Társaság a világ földrajzi társaságaihoz intézett szövegében, amely az ország első teljes földrajzi szintézisvázlatának tekinthető, valójában – a történeti jogfolytonosság mellett – elsősorban az ország orográfiai és hidrológiai egységét emelte ki. Úgy ítélték meg, hogy a történeti Magyarországot alkotó természeti régiók egy közös, magasabb rendű gazdasági egységben egyesülnek. A magyar földrajztudomány egységesen elutasította a szövegben a nemzetiségi elv alapján való határmegvonást, hitet tett a természeti-történeti határok megtartásának szükségessége mellett.

A békeszerződés tervezetét, a tervezett államhatárt *Cholnoky Jenő* vette bírálat alá. Bebizonyította, hogy a tervezett határ Magyarországgal szemben szinte minden tekintetben megsérti a békekonferencia által hirdetett elveket; sem a népek önrendelkezési jogára, sem pedig az etnikai elvre nem voltak tekintettel Magyarország esetében. Magyarország államhatárainak megvonásakor csak egy elvet lehetett felismerni *Cholnoky* szerint, az ország céltudatos tönkretételének elvét. A *Cholnoky* tanulmányának mellékleteként szereplő elemzés (Magyarország földrajzi egysége) kollektív munka, melynek kidolgozásában meghatározó szerepe volt *Teleki Pálnak*. Ez az elemzés mind a mai napig az egyik legmélyebb történeti-politikai-közlekedési-településföldrajzi kritikája a Trianonban megvont országhatároknak.

Az 1920-as békeszerződés érvénybe lépése után a magyar politikai földrajz elemzéseinek jelentős hányada a trianoni határ igazságtalanságainak elemzésére, földrajzi képtelenségeinek bemutatására terjedt ki. Kiemelkedően fontosak azok a politikai és katonai földrajzi elemzések, amelyek az új határok védhetőségét tárgyalták. A következtetések közösek: az ország új államhatárai katonai szempontból nem védhetők eredményesen, határvédelmi megközelítésben az ország nagy része határmenti zónába esik.

A két világháború közötti időszak magyar politikai földrajza rendkívül szerteágazó, elsősorban *Teleki Pál*, *Rónai András* és *Prinz Gyula* munkássága és új kutatási eredményei fontosak. *Teleki Pál* elsősorban elméleti tevékenysége révén járult hozzá a magyar politikai földrajz határelméletének fejlődéséhez. *Teleki* az integritásvédelem ku-

darca után fokozatosan eljutott a kompromisszumos jellegű revízió elfogadásáig. A revízió szakítást jelentett a „mindent vissza” kiindulással, fokozatosan elfogadta *Teleki* az etnikai-nyelvi államhatár-megvonás elvét Magyarországra vonatkoztatva is.

Rónai András – *Teleki* tanítványaként és munkatársaként – jelentős szerepet játszott a magyar és a közép-európai államhatárok „életrajzának” kutatásában, a magyar politikai döntések előkészítésében. Maradandó tudományos teljesítménye a határállandósági térkép kidolgozása és a magyar államhatárokra gyakorolt hatások (népességi nyomás, gazdasági nyomás, katonai nyomás) kvantitatív megfogalmazásának kísérlete. Az országhatárokat vizsgálva *Rónai* elfogadja a határok természetes-mesterséges határként való felosztását, de a lényeg nem ez, hanem az, hogy jó-e vagy rossz az államhatár. Megítélése szerint: „... jó határ az a terület, amely lakhatatlan, járhatatlan és értéktelen.”

Prinz Gyula politikai földrajzi munkássága megmaradt a tudomány keretei között. *Prinz* kidolgozta „Magyar föld, magyar faj” című, a kor szak nagy szellemtörténeti összefoglaló művében az ország minden korábnál teljesebb „államföldrajzi kép”-ét. A történeti Magyarország államhatárainak földrajzi jellegét abban látta, hogy azok az összefüggő hegygerincek, a fő vízválasztó és a zárt erdőöv hármasszétválasztó erőinek sajátos szintéziséből alakultak ki. *Prinz* felfogásának meghatározó alapja, hogy éles különbséget tesz az ország és állam, az országhatár és államhatár között. Számára az ország „természetes területesség”, az állam pedig „pillanatnyi uralmi terület”. A határokat három kategóriába sorolta: természetes, természeti (a térszínen felismerhető) és mesterséges: „A magyar országhatár, a természetes magyarországi területesség határa, köröskörül és mindvégig természetes határ is, bár minősége nem minden szakaszon hasonló.” *Prinz* rendszerében az államhatár valójában széles sáv (límes), melyen belül van egyrészt a történetileg változó politikai küzdelmek eredményeként kialakult határvonal (finis). A határtan (limitológia) keretében kell vizsgálni a határvonalat, határsávok természetét, a határrajz (finigráfia) keretében elemezni és leírni a határvonalat.

A magyar politikai földrajz, hála a két világháború között betöltött revíziós politikát támogató szerepének, 1949 után politikai okokból „fasiszta áltudomány” lett. A politikaelmélet és a földrajz-történetírás még nem tárta fel ennek a lépésnek

minden összetevőjét, de úgy tűnik, hogy erőteljes szovjet nyomásra ugyanazok a megfontolások játszottak szerepet ebben, mint több más tudomány (szociológia, kibernetika, homeopátia) esetében. Ez azt jelentette, hogy nem volt lehetőség az államhatárok politikai földrajzi kérdéseinek kutatására, illetve a kutatási eredmények publikálására. Ez azonban nem jelentette azt, hogy nélkülözni kellett a politikai földrajz ismeretanyagát még az 1950-es években sem. Gyakorlati megfontolásokból művelni kellett ezt a tudományterületet is. Így művelése a hatalom szűkebb igényeinek megfelelően zártkörűvé vált. Erre egy példa: 1952-ben – amikor a hivatalos tudománypolitika szerint a politikai földrajz még fasiszta áltudomány volt – jelent meg Magyarországon az egyik legerjedelmesebb politikai földrajzi összeállítás, amelyet a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnöksége adott ki, az új államhatalom erőszakszervei számára globálisan is értelmezve a világ területi, hatalmi, szövetségi és gazdasági struktúráit.

A politikai földrajz *Radó Sándor* tevékenységével vált szalonképessé. *Radó* azonban elsődlegesen a globális problémák kutatását tartotta fő feladatának, s csak alkalmanként érintette Magyarország sajátos helyzetét, azon belül pedig az államhatárok kérdéseit.

Az 1980-as évek végétől a határmenti területek és az államhatárok kutatását illetően fellendülésről beszélhetünk. A kutatások minden korábnál szélesebb körben vetették föl a határok és a határmenti területek problematikáját.

A rendszerváltás után a „Trianon-kérdés” nemcsak történeti, de politikai földrajzi vonatkozásban is újra felvetődött, és sok tekintetben újraértékelődött. Először a korábbi megállapítások kaptak új formát. A trianoni kérdéskör történelmi feldolgozása is megkezdődött, részeredmények és komplex feldolgozások születtek.

A politikai földrajzi irodalom forrásértékű összefoglalása *Rónai András* önéletrajzi kötete. *Rónai* a trianoni békeszerződésről is új információkkal szolgál, elsődlegesen *Teleki Pál* tevékenységét méltatva, de a kötet igazi értékét az 1938–1941 közötti országhatár-változások történeti, politikai és földrajzi összetevőinek az elemzése adja. *Rónai* új összefüggéseket vet fel a párizsi békeszerződésre való magyar tudományos felkészülés, illetve politikai felkészületlenség tekintetében is.

A XX. századi magyar államhatárok legfontosabb sajátossága, hogy egyetlen ponton sem esnek egybe a történeti Magyarország korábbi határai-

val. Mai államhatárainkat az 1920-as trianoni és az 1947-es párizsi békeszerződésben jelölték ki, tehát történelmi mércével mérve még „fiatal” államhatároknak tekinthetők.

The theory of historically changing state borders in political geography

J. Suba
Summary

Political and geographical approaches to state borders primarily manifest national interests and values, and always represent the power endeavours of certain states. The political and geographical theories of state borders had always changed and developed as a function of state theories, closely related to the conceptions of international

law. The development of state border theories in political geography had been periodical. The reason for that was the enactment of the peace treaties settling the great border changes following the coalition wars on the one hand and the changes in the structure of state organisations. These factors helped the development of political geography as a science, i.e. the scientific analysis and explanation of the given political and geographic situation. The shaping of certain states' power endeavours had been in many cases preceded by these theories. Thus the state border theories include national characteristics, according to presumptive and real national interests and ambitions. The study introduces border theories of various states, which prove that it had always been different elements of the border issue that came into prominence in the researches, motivated by politics and ideology.

GeoEasy Minden földmérőnek

2.02 ÚJ VERZIÓ

Mérési eredmények hatékony feldolgozása

A *GeoEasy* segítségével Geodimeter™, Leica™, Sokkia™, Topcon™ mérőállomások által rögzített nyers adatfájlok feldolgozása valósítható meg Windows környezetben, grafikus felületen.

Jellemzők

- hardverkulcsos védelem
- Windows 95/98/NTä, Unixä (Linux) operációs rendszer,
- grafikus megjelenítés, több ablakban is,
- interaktív és automatikus számítások,
- Geodimeter, Leica, Sokkia, Topcon adatok feldolgozása,
- DXF output (ITR, AutoCAD, MicroStation programokhoz),
- több adatállomány együttes kezelése és módosítása,
- felhasználó által definiálható jegyzőkönyv és lista formátumok,
- igény szerint bővíthető funkcionalitás.

Geodéziai számítások

- irányszög és távolságszámítás,
- tájékozás,
- poláris pont,
- előmetszés,
- hátrametszés,
- ívmetszés,
- egy pontos kiegyenlítés,
- magassági csomópont,
- sokszögvonál,
- magassági vonál,
- vízszintes hálózat kiegyenlítése.

Egy *GeoEasy V2.02* szoftver liszensz ára: 60.000,-Ft + 25% ÁFA. + hardverkulcs ára.
Bővebb tájékoztatás (pl. újdonságok, árengedmények) a DigiKom Kft. honlapján található: www.digikom.hu

DigiKom Geodéziai és Térinformatikai Kft.

Tel./fax: (1) 230-1092, (1)306-5917, e-mail: mail@digikom.hu

Referens: Dr. Siki Zoltán

e-mail: siki@agt.bme.hu